

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu o!

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

(HAYVANCILIK VE ORMANCILIK)

Türkiye’de Hayvancılık

Hayvansal ürünlerden yararlanmak amacıyla evcil hayvanların yetiştirilmesi ve üretilmesi faaliyetine **hayvancılık** adı verilir.

Türkiye, yaylaları ve geniş çayırları ile hayvan yetiştirme bakımından önemli bir ülkedir. Hayvan sayısı yönünden önemli potansiyele sahip ülkemizde, hayvancılıktan istenilen düzeyde yararlanılamamaktadır. Bu nedenle et ve süt veriminin hayvan başına düşen değeri düşüktür.

Türkiye’de hayvancılığın gelişebilmesi ve hayvancılık potansiyelinin daha iyi şartlarda değerlendirilebilmesi için şu çalışmalar yapılmalıdır:

- Hayvan soyları ıslah edilmelidir.
- İntansif (besi-ahır) hayvancılığı yaygınlaştırılmalıdır.
- Meralarda aşırı ve erken otlatmanın önüne geçilmelidir.
- Küçük yaştaki süt kuzu ve dana kesimleri önlenmelidir.
- Hayvancılığa yönelik teşvik edici krediler sağlanmalıdır.
- Hayvansal ürünleri pazarlama olanakları artırılmalıdır.

Türkiye 20 milyonun üstünde küçükbaş, 10 milyonun üzerinde büyükbaş hayvan sayısı ile dünyanın önde gelen ülkeleri arasında bulunur.

Küçükbaş Hayvancılık

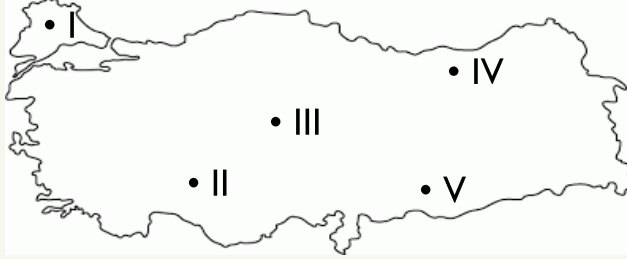
- Türkiye’de koyun, keçi ve bu hayvanların çeşitli ırklarının yetiştirilmesi faaliyeti **küçükbaş hayvancılık** olarak adlandırılır.
- Ülkemizde küçükbaş hayvancılık büyük ölçüde mera hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır.
- Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu küçükbaş hayvancılığın en yaygın olduğu bölgelerdir. Bu yaygınlık, söz konusu bölgelerdeki bozkır bitki örtüsü ile yakından ilişkilidir.

Koyun

- Ülkemizde en fazla yetiştirilen küçükbaş hayvan türüdür. (23.9 milyon TÜİK'e göre)
- Toplam koyun sayısının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu (8.5 milyon), en az olduğu bölge ise Karadeniz'dir. (1.3 milyon)

ÖRNEK

Türkiye'de koyun, kısa boylu otluk alanların bulunduğu düzlüklerde yaygın olarak yetiştirilir.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralarla gösterilen yerlerin hangisi koyun yetiştirilmesi için daha az elverişlidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

KPSS 2008

- Van, 2 milyonun üstünde koyun sayısı ile ilk sırada yer alan ilimizdir.

İller	Koyun Sayısı
Van	2.366.606
Şanlıurfa	1.365.330
Muş	1.269.909
Ağrı	990.270
Diyarbakır	630.346

- Türkiye’de yetişen başlıca koyun ırkları merinos, Karaman, dağlıç, sakız ve kıvırcık koyunlarıdır.

Merinos: Daha çok yünü için beslenen, İç Anadolu ve Marmara Bölgesi'nde yaygın olan bir koyun ırkıdır.

Kıvırcık Koyunu: Yünü ve eti için beslenir. Trakya ve Güney Marmara başlıca yayılış alanıdır. Karaman, eti için beslenen bir koyundur. Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgeleri yaygın olduğu yerlerdir. Dağlıç ve sakız koyunları ise Ege Bölgesi’nde yaygındır.

Keçi

- Ülkemizde tiftik ve kıl keçisi olmak üzere 5.9 milyon keçi vardır.

Tiftik Keçisi: Ana vatanı Ankara ve çevresidir. Bu nedenle Ankara keçisi olarak da bilinir. Tüyleri ekonomik açıdan değerlidir ve yününe moher adı verilir. Dokumacılıkta yararlanılır. 158 bin tiftik keçisinin 99 bini İç Anadolu Bölgesi'nde bulunur.

Kıl keçisi: Hareketli ve dağlık arazilere uyum sağlayabilen bir keçi ırkıdır. Bu nedenle kıl keçisi yetiştiriciliğinin yapıldığı yerler genelde engebeli alanlardır. Doğu Anadolu ve Akdeniz bölgeleri kıl keçisinin en yaygın olduğu bölgelerdir.

Büyükbaş Hayvancılık

- Ülkemizde büyükbaş hayvan sayısı genel olarak 10 milyonun üzerindedir. (TÜİK'e göre)
- Büyükbaş hayvancılık faaliyeti, yapılış şekline göre mera hayvancılığı ve besi-ahır hayvancılığı olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Büyükbaş Mera Hayvancılığı

- Ülkemizde en yaygın hayvancılık şeklidir. Özellikle yaz yağışlarının ve gür çayırların bulunduğu yörelerimizdeki hayvancılık, büyük ölçüde mera biçimindedir.
- Doğu Anadolu (özellikle Erzurum-Kars) ve Karadeniz (özellikle Doğu ve Batı Karadeniz), büyükbaş mera hayvancılığının en yaygın olduğu bölgelerdir.
- Mera hayvancılığında hayvan başına düşen et ve süt verimi düşüktür.

ÖRNEK

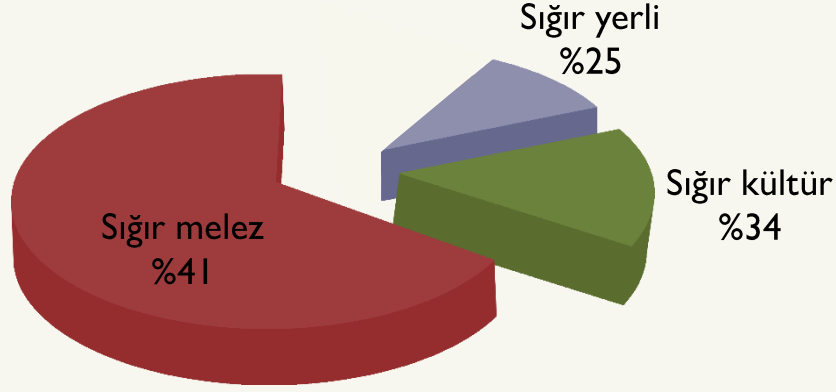
Doğu Karadeniz ve Erzurum-Kars bölümlerinde büyükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapılmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Elverişli çayırların bulunması
- B) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
- C) Tarım alanlarının sınırlı olması
- D) Kente göçün fazla olması
- E) Akarsu ağının sık olması

KPSS 2006

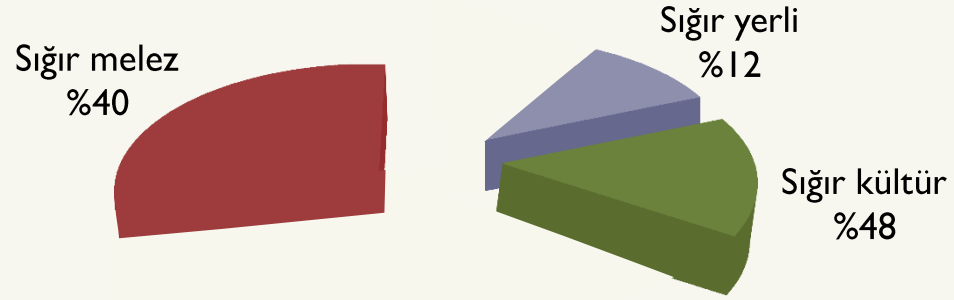
b) Büyükbaş Besi (ahır) Hayvancılığı

- Temiz ve bakımlı ahırlarda bilimsel yöntemlerle kontrollü yapılan hayvancılık faaliyetidir, intansif (modern) hayvancılık da denilir.
- Marmara ve Ege, besi hayvancılığının en fazla yapıldığı bölgelerdir.
- Besi hayvancılığında hayvan başına elde edilen et ve süt verimi mera hayvancılığından daha fazladır.

Sağılan sığır türlerinin oranları

Yukarıdaki grafik 2008 yılında sağımı yapılan bazı sığır ırklarının oranlarını göstermektedir.

Süt üretim oranı

ÖRNEK

Türkiye'nin büyükbaş hayvancılığıyla ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Et ve süt verimleri yüksek olan ırklar çoğunluktadır.
- B) Büyükbaş hayvancılık için uygun otlaklar giderek artmaktadır.
- C) Küçükbaş hayvancılığa göre daha yaygın bir etkinliktir.
- D) Besicilik ve ahır hayvancılığı, kentlerin yakın çevresinde gelişmiştir.
- E) Dış satımda canlı büyükbaş hayvanların payı fazladır.

KPSS 2009

- Ahır hayvancılığı genellikle büyük kentlerin çevresinde gelişmiştir. Bu durum tüketim merkezlerine yakınlıktan kaynaklanır.
- Besi hayvancılığının doğal bitki örtüsü ile olan ilişkisi azdır. Beslenme çoğunlukla hazır yemler ile yapılır.

Büyükbaş hayvanlar arasında yer alan manda, sulu ve bataklık alanlara uyum sağlamıştır. Sütü yağlıdır ve kaymak yapımında kullanılır.

Kümes Hayvancılığı

- Başta tavuk olmak üzere beyaz et ve yumurta ihtiyacını karşılamak için kaz, hindi, deve kuşu gibi hayvan türlerinin yetiştirilmesi faaliyetine **kümes hayvancılığı** adı verilir.
- Ülkemizde kalabalık nüfus kitlelerinin bulunduğu merkezlerde daha çok gelişen kümes hayvancılığında toplam kümes hayvanı sayısı 200 milyonun üzerindedir.

- Kümes hayvancılığında en çok yetiştiriciliği yapılan tür tavuktur. Ülkemizde tavukçuluk, et ve yumurta tavukçuluğu olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Kümes hayvancılığı doğadan etkilenmez, onun yerine ekonomik krizler ve salgın hastalıklardan etkilenir.
- Kümes hayvancılığının doğal bitki örtüsü ile olan ilişkisi yoktur.
- Kümes hayvancılığında maliyet ahır, arıcılık ve ipek böcekçiliğine göre fazladır.

İpek Böcekçiliği

- İpek böceğinin salgıladığı ince liflerin elde edilmesine yönelik bir hayvancılık faaliyetidir.
- Güney Marmara'da Bursa ve çevresi, ipek böcekçiliğinin çok eskilerden beri yapıldığı yerlerdir. Bursa (İznik) çevresine yerleşen Manav Türkleri Orta Asya'dan getirdikleri ipek böcekçiliği mesleğini burada yaygınlaştırmıştı. 1000 yıldır süren bu faaliyet günümüzde de devam etmektedir.

- İpek böceğinin salgıladığı liflerden oluşan yaş kozanın üretimi ülkemizde giderek azalmaktadır. Bu durumun başlıca nedeni suni ipeğin üretilmesidir.
- Suni ipek kavak, köknar, söğüt gibi selülozca zengin olan ağaçlardan kimyasal yollarla elde edilmektedir. Suni ipeğin dayanıklılığı doğal ipekten daha düşüktür.

- Dut ağacının yayılış gösterdiği her yerde ipek böcekçiliği yapılabilir. Ancak bu faaliyetin ülkemizde yapıldığı yerler sınırlıdır.

İller	Yaş koza üretim (ton)
Diyarbakır	47
Antalya	26
Bilecik	19
Ankara	11
Sakarya	10
Eskişehir	10
Bolu	7
Bursa	5

- İpek böcekçiliğinin doğal bitki örtüsü ile olan ilişkisi fazladır.
- İpek böcekçiliği tarım ilaçlarından ve çevre kirliliğinden, arıcılıktan sonra en fazla etkilenen sektördür.

Arıcılık

- Doğal bitki örtüsünün korunduğu ve bitki çeşitliliğinin fazla olduğu yörelerde yaygın olan bir hayvancılık faaliyetidir.
- Arıcılık faaliyeti ile bal ve bal mumu gibi ürünler elde edilir. Balın kalitesi, arının nektar ve polen adı verilen besin maddelerini aldığı çiçek çeşitliliğine bağlıdır.
- Kovan içi sıcaklığının 14° - 17° C'nin altına düştüğü durumlarda arıcılıktan beklenen verim alınamaz.

- Ülkemizde yıllık bal üretimi 70 - 80 bin ton arasında, yıllara göre değişiklik göstermektedir.
- Karadeniz ve Ege bölgeleri, Türkiye toplam bal üretiminde en fazla paya sahiptir. Karadeniz Bölgesi'nde Rize çevresinde üretilen Anzer balının ekonomik değeri yüksektir. Ege Bölgesi'nde üretimi yaygın olan çam balının en yoğun üretim alanı ise Menteşe Yöresi'dir.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğal bitki örtüsünün cılız ve çeşitliliğinin az olması, arıcılığın en az yapıldığı bölge olmasına neden olmuştur.

- Arıcılığın en yoğun yapıldığı illerin başında Muğla ve Ordu gelmektedir.

İller	Kovan sayısı	Bal üretimi(ton)
Muğla	599.814	11.011
Ordu	406.434	9.644
Adana	271.438	5.320
Aydın	326.211	3.527
Mersin	147.498	2.675

- Doğu Anadolu Bölgesi'nde Hakkari, Kars, Erzurum önemli bal üretim merkezleridir. Hakkari, çiçek balı ile tanınır.

Balıkçılık (Su Ürünleri)

- Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. Kara parçası üzerinde çok sayıda doğal ve yapay göl suları ile akarsulara sahiptir. Bu durum ülkemizin balıkçılık açısından potansiyelini yüksek kılmıştır.
- Balıkçılık, yapılış şekline göre üçe ayrılır.

Deniz Balıkçılığı

- Ülkemizde su ürünlerinin büyük bölümü deniz balıkçılığından karşılanır.
- Yıllık 300 bin tonun üzerinde olan deniz balığı üretimi, ülkemizin balıkçılık potansiyeline göre düşük kalmaktadır.

Türkiye’de balıkçılığın yeteri kadar gelişmemesinin nedenleri olarak şunlar gösterilebilir:

- a. Deniz kıyılarındaki kirlenme
- b. Açık deniz balıkçılığının yaygın olmaması (balıkçılığın daha çok kıyılarda yapılması)
- c. Yanlış, zararlı ve usulsüz avlanma

- d. Teknolojik araç-gereç eksikliği
- e. Depolama ve taşıma sistemlerinin yetersiz olması
- f. Balık tüketim alışkanlığının düşük olması

Ülkemizde kişi başına düşen balık tüketimi 7 ile 10 kg arasında değişir. Oysaki bu değer, gelişmiş ülkelerde kişi başına 70 - 90 kg arasındadır.

- Deniz balıkçılığında en büyük pay Karadeniz'e aittir. (%79) **Denizde balık üretiminin fazla olmasında;**
 - a. Buharlaşıma ve tuzluluğun düşük olması, (Temel etken enlemdir.)
 - b. Yağış miktarının fazla olması,
 - c. Çok sayıda ve büyük akarsu ile beslenmesi gibi faktörler etkili olmuştur.

Marmara Denizi, üretilen balık miktarı bakımından Karadeniz'den sonra gelir. (% 13)
Marmara Bölgesi'ndeki İstanbul ve Çanakkale boğazlarının her iki yakasındaki yarımadalarda balıkların göç mevsimlerinde üretim artışı olur. Bu yarımadalar Biga, Gelibolu, Çatalca, Kocaeli yarımadalarıdır.

Ege ve Akdeniz bölgelerinde deniz balıkçılığının payı % 8'dir. Deniz suyundaki tuzluluğun fazla olması nedeniyle Akdeniz'de balık üretimi azdır. (% 3)

ÖRNEK

Türkiye’de bazı balıklar mevsimine göre Karadeniz ile Ege Denizi arasındaki göçleri sırasında avlanmaktadır. Coğrafi konumları göz önüne alındığında, aşağıdaki yerlerin hangisinde mevsimlik göçleri sırasında avlanan balık miktarının diğerlerinden daha fazla olması beklenir?

- A) Yalova B) Mudanya C) Gelibolu
- D) Gemlik E) Bandırma

KPSS 2006

Kültür Balıkçılığı

- Bu balıkçılık faaliyeti, deniz kıyısındaki koylara yerleştirilen kafeslerde ya da kara içindeki temiz havuzlarda ve akarsu boylarında yapılabilmektedir. Balık, yumurta ve yavruların kontrollü olarak çoğaltılmasına yönelik gerçekleştirilir. Özellikle alabalık çiftlikleri en yaygın kültür balıkçılığıdır.
- Ülkemizde kültür balıkçılığı ile elde edilen balık üretimi son yıllarda giderek artmıştır. Son on yıllık sürede üretimde iki kat artış olmuştur.

- Kültür balıkçılığında Ege Bölgesi ilk sırada yer alır. Ege Bölgesi'nde kültür balıkçılığı dalyan denilen balık çiftliklerinde yapılır.
- Ege Bölgesi'nde rüzgar ve dalgaya korunaklı koyların varlığı, bölgede denizde yapılan kültür balıkçılığının yaygın olmasını sağlamıştır. Özellikle Muğla 68.6 bin ton üretimiyle kültür balıkçılığında  ne çıkmaktadır.

Tatlı Su Balıkçılığı

- Suları tatlı göller, barajlar ve akarsularda yapılan balıkçılık faaliyetidir.
- Yıllık tatlı su balığı üretimimiz 30-50 bin ton arasında değişmektedir.
- Beyşehir, Eğirdir, Ulubat, İznik, Çıldır gibi doğal göller ile Keban, Karakaya gibi baraj göllerimizde tatlı su balıkçılığı yaygındır.

- Tatlı su balıkçılığında üretimin en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu'dur. (14.696 ton)
- Bölgede Keban, Karakaya gibi baraj gölleri ile akarsular, üretimin gerçekleştiği kaynaklardır. Ayrıca Van Gölü'ne kavuşan akarsuların göle döküldüğü sahalar da tatlı su balık üretiminin gerçekleştiği yerler arasındadır.
- Türkiye'de üretilen su ürünlerinin bir bölümü ihraç edilmektedir. Ancak ithal edilen balık miktarı genel olarak ihraç ettiğimiz miktardan fazladır.

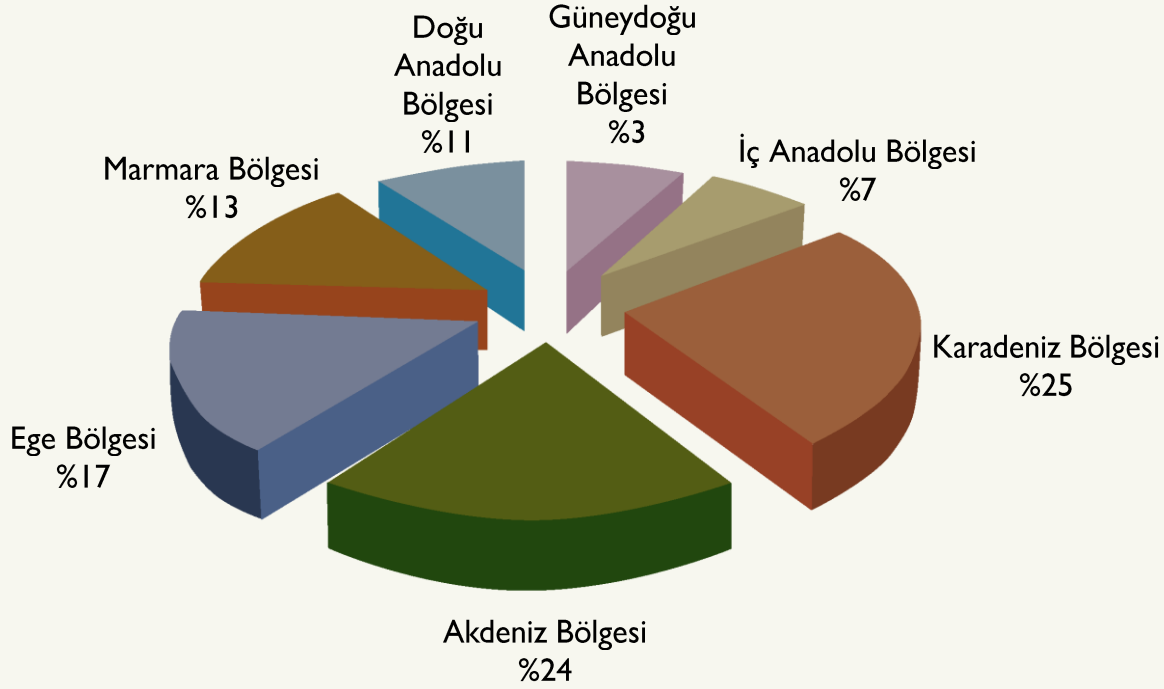
Türkiye’de Hayvancılığın Özellikleri

- Küçükbaş hayvan sayısı, büyükbaş hayvan sayısından fazladır.
- Mera hayvancılığı, besi hayvancılığından daha yaygındır.
- Küçükbaş hayvancılıkta en fazla bulunan tür koyundur.

- Hayvan başına elde edilen et ve süt verimi gelişmiş ülkelere göre düşüktür.
- Deri, et ve süt ürünleri sanayisi için ham madde kaynağı teşkil eder.
- Ekonomisinde hayvancılığın en önemli yer tuttuğu bölgemiz Doğu Anadolu'dur.

Türkiye’de Ormancılık

- Türkiye’de arazi dağılımı içinde orman alanlarının kapladığı alan %27.2’dir. Bu orana nitelikli orman alanlarının yanında maki, fundalık ve koruluk alanları da dahildir.
- Orman dağılışını etkileyen faktörlerden en önemlisi nemlilik ve yağıştır. Bu nedenle Karadeniz, orman varlığı en zengin olan bölgemizdir. (%25) Güneydoğu Anadolu orman bakımından en fakir bölgedir. (% 3)

Coğrafi bölgelere göre orman alanlarının dağılışı

- Yükselti, orman dağılışı üzerinde etkili olan diğer faktördür. Yükseltiye bağlı olarak sıcaklığın azalması, ormanı oluşturan ağaç türlerinin kuşaklar oluşturmaya neden olmuştur.
- Yükseltinin fazla olduğu alanlarda insana bağlı orman tahribatı daha azdır.

- Bakı ve toprak gibi etkenler de orman dağılışını etkiler. Ülkemiz dağlarının güneye bakan yamaçlarında genellikle sıcaklığı ve güneş ışığını seven ağaç türlerinin oluşturduğu ormanlar yaygındır (bakı etkisi nedeniyle).
- Ormanın gelişebilmesinde toprağın niteliği de önemlidir. Buna göre toprak oluşumunun hızlı ve toprak örtüsünün kalın olduğu yerler gür orman oluşumu için daha elverişlidir.

- 1963 – 1972 arasındaki yıllarda orman alanı ülkemiz genelinin % 26.1'ini kaplarken 2008 yılında bu oran % 27.2'ye çıkmıştır. **Türkiye'nin orman alanlarında tespit edilen bu artışın nedenleri şunlardır:**
 - Orman ekosistemlerinin korunması hususunda halkın bilinç düzeyinin yükselmesi.
 - Hazine arazileri ile diğer potansiyel alanlarda, ilgili kuruluşların yürüttüğü başarılı ağaçlandırma çalışmaları.
 - İlk orman alanlarına yönelik envanter çalışmalarında çok az da olsa (% 0,1 kadar) bazı ormanlık alanların envantere alınmadığı ve bunların daha sonraki çalışmalarda tespit edilerek orman alanına katılması.

- Ormanlarımızda en yaygın olarak bulunan ağaç türleri meşe, kızılçam ve karaçamdır.

Ağaç Türü	Alanı
Meşe	6.476.277
Kızılçam	5.420.524
Karaçam	4.202.298
Kayın	1.751.484
Sarıçam	1.239.578
Gök nar	626.647
Ardıç	447.493
Sedir	417.188
Ladin	289.397
Kızılağaç	95.103
Kestane	88.773

- Ormanlarımızdan;
 - tomruk,
 - maden direği,
 - sanayi odunu,
 - yakacak odun,
 - kağıtlık odun alanlarında ana ürün olarak yararlanılır.

Reçine, kök, meyve, defne yaprağı, sığla yağı, tohum ise ormanlardan elde edilen yan ürünlerdir.

Türkiye’de ormanların sağladığı yararlar arasında şunlar sayılabilir:

- Erozyonu önlemesi.
- Çeşitli hayvan ve bitkilere barınak teşkil etmesi.
- Atmosferdeki oksijen ve karbondioksit dengesinde ayarlayıcı bir fonksiyona sahip olması.

- Yurt savunmasında yararlanılması.
- Kereste ve kağıt sanayisi için ham madde kaynağı olması.
- Turizm açısından reaksiyon alanları oluşturması.
- Atmosferdeki nem dengesine katkı sağlaması.

- Son yıllarda ülkemiz orman varlığını tehdit eden en önemli olay yangınlardır. Orman yangın riskinin en yüksek olduğu yerler Akdeniz Bölgesi ve Kıyı Ege'dir. Söz konusu bölgelerde orman yangın riskinin fazla olmasında;
 - Yağış rejimi (yaz aylarının sıcak ve kurak geçmesi)
 - Enlem (güneş ışınlarını alma açısı) gibi faktörler etkili olmuştur.

Kaçak ağaç kesimleri, keçi otlatılması, heyelan, orman alanlarında tarla ya da yerleşim birimi açılması gibi nedenler, orman varlığının azalmasında etkili olan diğer faktörlerdir.

ÖRNEK

Türkiye’de aşağıdakilerde hangisinin ormana verdiği zararın diğerlerinden daha az olduğu söylenebilir?

- A) Tarım alanı açma
- B) Keçi otlatma
- C) Yangınlar
- D) Heyelan
- E) Kaçak kesim

KPSS 2009

Türkiye’de orman yangınlarını önlemek için şu çalışmalar yapılmalıdır:

- Orman içinde orman alanına hakim yüksek gözetleme kuleleri yapmak.
- Orman alanında olası bir yangının yayılımını önlemek için orman içinde ağaçsız şeritler halinde alanlar oluşturmak.
- Yangına müdahale edecek ekip ve donanımları hazır bulundurmak.

- Orman içinde ulaşım ağı kurmak.
- Orman alanında yangın çıkmasına neden olabilecek piknik ve başka amaçlarla ateş yakılmasına engel olmak.
- Ülkemizde çeşitli nedenlerle tahrip edilen ormanın kendini en kolay yenileyebileceği bölge Karadeniz'dir (yağış rejimi ve miktarı sayesinde).